

Kde jsem doma. Aneb co se můžeme dozvědět ze znaku Rakouska-Uherska?

Ondřej Matějka

1 | Úvod

Znak Habsburské monarchie je velkolepým seskupením znaků všech jednotlivých částí monarchie. Jde z něho dobře poznat, že historické kořeny habsburské monarchie sahají do středověku, protože se jedná o země a území, které vznikly historicky jako výsledek spojení nebo konfliktů dřívějších panovníků, ne z vůle lidí, kulturně a jazykově odlišných, kteří v těchto zemích žili. Vznik národů je fenomén 19. století, který nakonec přispěl k rozpadu státního útvaru Rakouska-Uherska. Monarchie nebyla s to dostát ambicím nových národů. Řešením této otázky se zdálo být po rozpadu habsburské monarchie v roce 1918 ustavení několika nových států. Jenže mnoho z těchto nových států, např. i Československo, převzalo některá z těchto národnostních pnutí. Jestli mohly být národní konflikty rozpadem monarchie v následujících desetiletích skutečně vyřešeny a pokud ano, tak za jakou cenu, zůstává pro celou střední Evropu velkým otazníkem.

Pro dnešní žáky odkazuje státní znak přímo k dnešním státním znakům většiny východo a středoevropských zemí. V množství různě zbarvených a zdobených orlů, lvů a medvědů je možno rozeznat také paralely k vlastnímu státnímu nebo zemskému znaku. Žáci tak mají možnost vizuálního propojení znaku Rakouska-Uherska s historií vlastní země, který tak poukazuje na dlouhou a vzájemně propletenou historii.

2 | Plán vyučování

Trvání	jedna až dvě výukové jednotky
Cílová skupina	základní školy, 9. třída
Vztah k RVP	RVP ZV - Dějepis: OV Žák porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů.
Učební cíle	Žáci popíší rozdíly mezi historickým vznikem státu a národně odůvodněným založením státu.

Kompetence	Žák respektuje různorodost hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí.
Metody	analýza obrazu, rešerše, diskuse
Materiály	Úvod: M1 Informační fáze: M2, M3, M4, M5
Průběh vyučování	Doporučujeme rozdělení do malých skupin (maximálně 5 osob). Žáci vypracovávají úkoly formou psaných poznámek. 1. Úvod: Prohlédni si státní znaky Česka a Rakouska (M1). Pokus se je nejprve vlastními slovy detailně popsat. Pokus se pak interpretovat jednotlivé atributy státních znaků. Překontroluj výsledek za pomoci internetu: <i>tady</i> jsou údaje k státnímu znaku Česka a <i>tady</i> ke státnímu znaku Rakouska. Mají oba znaky něco společného? 2. Informační fáze: Toto je velký společný znak Rakouska-Uherska z posledních let monarchie. (M2) Rakousko a Uhersko jsou přitom jasně rozpoznatelné a spojené ve středu znakem rodu Habsburků, tzv. habsburského domu. Je v něm možné najít státní znaky současného Česka a Rakouska? Najdi v něm i všechny tzv. korunní země, tedy jednotlivé země, z nichž byla monarchie složena, znaky použij podle M3. Zároveň umístěte znaky korunních zemí na příslušné místo na mapě M4. Historie Rakouska-Uherska se v roce 1918 skončila. Vzniklo několik nástupnických států, které je na následující mapě možné dobře rozpoznat. Srovnej nyní mapu s vyznačenými nástupnickými státy (M5) s další mapou (M6), na níž je vyznačeno národnostní složení monarchie. Co je možné říci na základě tohoto srovnání k příčinám rozpadu Rakouska-Uherska? 3. Fáze a reflexe: Dosud jsme pohlíželi na historii Rakouska-Uherska na základě znaků a map ze tří různých perspektiv: 1. Perspektiva historických korunních zemí 2. Perspektiva národnostního složení monarchie 3. Perspektiva nástupnických států Je tedy možné pozorovat vývoj od historických zemí až po národní státy. Když se znovu vrátíme ke státnímu znaku dnešní České republiky, potažmo Rakouské republiky, na něž jsme se dívali na začátku, vidíme jasné odkazy na historické země. Znaky obsahují

po staletí používané symboly, které odkazují na dávné panovníky. Zároveň jsme ale na mapě viděli vývoj, který ukazuje, že dnešní státy a jejich hranice vznikly zejména na národním základě.

Jak chápeš dnešní Rakousko, resp. dnešní Česko, jsou to především národní státy? Nebo to jsou státy, které jako národní vznikly, ale postupně se dnes mění v něco jiného? Pokud ano, kam vývoj směřuje?

→ M1

Zdroj: Wikimedia Commons (cit. 1. 11. 2016)

Zdroj: Wikimedia Commons (cit. 1. 11. 2016)

→ M2

Zdroj: Wikimedia Commons (cit. 29. 9. 2019)

→ Material 3

Znaky korunních zemí Rakousko-uherské monarchie

*Arcivévodství Rakousy
nad Enží*

*Okněžněné hrabství
Tyroly*

*Arcivévodství Rakousy
pod Enží*

Vorarlbersko

Vévodství Salzburg

Království české

Vévodství Štýrské

Markrabství moravské

Vévodství Korutanské

*Vévodství Horní
a Dolní Slezsko*

Vévodství Bukovina

Bosna a Hercegovina

Vévodství Kraňské

Markrabství Istrie

Království Dalmátské

*Království haličsko-
vladiměřické*

Terst

*Království Chorvatsko-
Slavonské*

Sídlení město Vídeň

Zdroj: Wikimedia Commons (cit. 29. 9. 2019)

→ M4

Mapa korunních zemí Rakousko-uherské monarchie

Zdroj Wikimedia Commons (cit. 29. 9. 2019)

Popis: 1. Čechy, 2. Bukovina, 3. Korutany, 4. Kraňsko, 5. Dalmácie, 6. Halič, 7. Rakouské přímoří, 8. Rakousy pod Enží, 9. Morava, 10. Salzbursko, 11. Slezsko, 12. Štýrsko, 13. Tyrolsko, 14. Rakousy nad Enží, 15. Vorarlbersko, 16. Uhersko, 17. Chorvatsko-Slavonsko, 18. Bosna a Hercegovina

→ M5

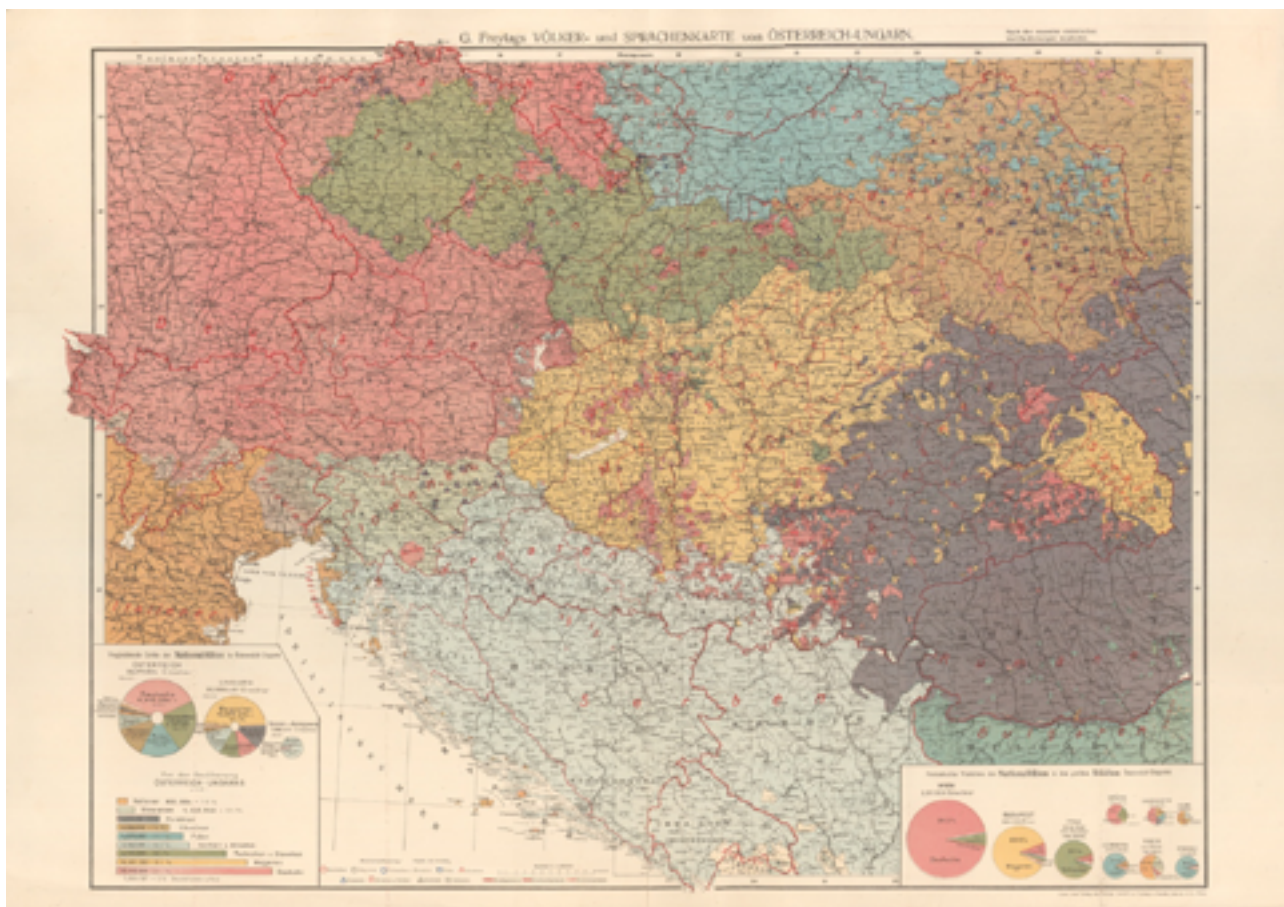
Mapa s nástupnickými státy Rakousko-uherské monarchie

Zdroj Wikimedia Commons (cit. 29. 9. 2019)

→ M6

Mapa národnostního složení Rakousko-uherské monarchie.

Zdroj: Niederösterreichisches Landesarchiv, 1890